

Kalendarium wydarzeń
w Archiwum Państwowym
w Szczecinie
w 2021 roku

STYCZEŃ

– w numerze 122 z 2021 r. czasopisma „Archeion” ukazały się dwa teksty dr. hab. Pawła Guta. Jeden z nich poświęcony był pamięci zmarłej w 2020 r. Marii Frankel: *Maria Frankel (25 stycznia 1957–7 listopada 2020)* (s. 463–465), drugi natomiast to recenzja książki: Helmuta Flachenekera, Krzysztofa Kopińskiego i Janusza Tandackiego, *Editionswissenschaftliches Kolloquium 2019. Urkundenbücher, Chroniken, Amtsbücher. Alten und neue Editionsmethoden*, herausgegeben von Helmut Flacheneker, Krzysztof Kopiński, Janusz Tandacki, Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Toruń 2019 (s. 413–421). W dziale Recenzje i omówienia tegoż czasopisma znalazła się również recenzja książki dr. hab. Macieja Szukały *Archiwum Państwowe w Szczecinie w latach 1914–1945. Ludzie i działalność*, Szczecin–Warszawa 2019. Omówienia monografii podjął się Krystian Maciej Szudarek w artykule zatytułowanym: *Od Hermana Hoogewega do Hermanna Golluba: z dziejów Archiwum Państwowego w Szczecinie (Staatsarchiv Stettin)*. Recenzja monografii Macieja Szukały, *Archiwum Państwowe w Szczecinie w latach 1914–1945. Ludzie i działalność*, Szczecin–Warszawa 2019, (s. 393–405).

LUTY

1 lutego w Kuratorium Oświaty w Szczecinie, odbyła się uroczystość wręczenia nagród w konkursie plastycznym pn. „Nie zapomnijcie tamtych dni... 40. rocznica podpisania Porozumień Sierpniowych”, zorganizowanego w roku szkolnym 2019/2020 przez Kuratorium Oświaty w Szczecinie, Archiwum Państwowe w Szczecinie oraz Archiwum Państwowe w Koszalinie. W uroczystości wzięli udział Zachodniopomorski Kurator Oświaty Magdalena Zarębska-Kulesza, Dyrektor Archiwum Państwowego w Koszalinie Katarzyna Królczyk oraz Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk.

25 lutego w salach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, odbył się finał konkursu wiedzy historycznej dla uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych z województwa zachodniopomorskiego pn. „Wojna polsko-bolszewicka 1919–1921”. Jego organizatorami byli Zachodniopomorski Kurator Oświaty Magdalena

Zarębska-Kulesza oraz Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk. Celem konkursu było upamiętnienie Bitwy Warszawskiej w jej setną rocznicę przypadającą na 2020 rok. Konkurs przebiegał w dwóch etapach – szkolnym i wojewódzkim. Do etapu szkolnego, który odbył się 25 stycznia zgłosiło się 37 szkół. Do etapu wojewódzkiego konkursu zakwalifikowało się 51 uczniów z 23 szkół. Laureatów wyłoniła komisja konkursowa w składzie której tworzyli szczecińscy archiwiści: dr hab. Paweł Gut (przewodniczący), dr Kamil Biały, Michał Knitter, dr Janina Kosman, dr Radosław Pawlik. Gospodarzem wydarzenia był metropolita szczecińsko-kamieński ks. abp. Andrzej Dziega. List do uczestników przedsięwzięcia skierował Minister Edukacji i Nauki. Konkurs został objęty Patronatem Honorowym przez Wicepremiera, Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu prof. Piotra Glińskiego oraz Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka. Patronat medialny objęło Polskie Radio Szczecin.

Komisja konkursowa przy pracy

MARZEC

15 marca podczas prac porządkowych przed remontem gmachu szczecińskiego magistratu, odkryto archiwalia, które przeleżały blisko pół wieku za jedną z szaf przy Sali Sesyjnej Rady Miasta Szczecin. Było to kilkadziesiąt teczek z dokumentacją z lat 1945–1975. Najstarsze dokumenty pochodziły z kwietnia 1945 r., z czasów kiedy ważyły się losy przynależności państwowej Szczecina (m.in. notatka z 30 kwietnia 1945 r. o zawieszeniu polskiej flagi na gmachu obecnego Urzędu Wojewódzkiego przy Wałach Chrobrego). Znalazły się tutaj również druki ulotne jak obwieszczenia, karty żywnościowe, legitymacje, karta tramwajowa, protokół z przejścia Szczecina przez polską administrację z lipca 1945 r., sprawozdania i raporty, rozkazy podróży służbowych, mapa z narady w Schwerinie z września 1945 r. z zaznaczeniem przebiegu granicy polsko-niemieckiej i inne. Dokumenty te, zgodnie z ustawą o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach państwowych, zostały przekazane do Archiwum Państwowego w Szczecinie.

W **2020 roku** na zaproszenie Komisji Historycznej dla Pomorza (Historische Kommission für Pommern) Archiwum Państwowe w Szczecinie za zgodą Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych przystąpiło do interdyscyplinarnego międzynarodowego projektu „Księga klasztorów na Pomorzu/Klosterbuch für Pommern”. Oficjalnie projekt otwarto w trakcie spotkania internetowego w dniu 11 lutego 2021 r. Głównym realizatorem przedsięwzięcia jest Uniwersytet w Kilonii (kierownik projektu prof. Oliver Auge), a jego partnerami, oprócz szczecińskiego Archiwum Państwowego, są m.in.: Komisja Historyczna dla Pomorza, uniwersytety w Greifswaldzie i Szczecinie, Muzeum Narodowe w Szczecinie, Landesarchiv Greifswald. W ramach projektu zaplanowano udostępnienie oryginalnych dokumentów oraz ksiąg z regestami dokumentów klasztornych w internecie (pierwsza księga regestów dokumentów z transkrypcją na pismo maszynowe z zasobu Archiwum Państwowego w Szczecinie jest już dostępna w sieci. Projekt obejmuje m.in. opracowanie dwutomowej monografii 60 konwentów i domów zakonnych, które w średniowieczu i czasach nowożytnych (do 1535 roku) istniały na terytorium dawnego Księstwa Pomorskiego (władztwa dynastii Gryfitów). Monografia będzie opracowaniem interdyscyplinarnym, gromadzącym wyniki badań archeologicznych, historycznych, nauk pomocniczych historii. Studium ma również stanowić podstawę do opracowania nowoczesnych materiałów

promocyjnych i informacyjnych dla potrzeb promocji regionu i dziedzictwa kulturowego Pomorza Przedniego i Pomorza Zachodniego. Archiwum Państwowe w Szczecinie udostępnia w ramach projektu przechowywane w zasobie materiały źródłowe, m.in. księgi rejestrów dokumentów klasztornych. Pracownicy szczecińskiej placówki będą opracowywać część rozdziałów monografii. Zakończenie projektu zaplanowano w 2027 roku.

KWIECIEŃ

– pracownik Oddziału V APSz Bartosz Sitarz, otrzymał nominację Kapituły Redakcji „Głosu Szczecińskiego” do tytułu „Osobowość Roku 2020” w kategorii „Kultura”. Archiwista został doceniony za wkład w życie kulturalne lokalnej i regionalnej społeczności, a zwłaszcza za propagowanie wiedzy o historii Polic odzwierciedlającej się m.in. poprzez publikacje, wystąpienia, wykłady, wycieczki, wypowiedzi dla mediów, spotkania edukacyjne, w tym dla młodzieży.

– międzyzdrojski Oddział Archiwum Państwowego w Szczecinie wzbogacił się o wyjątkowy nabytek. Mowa tu o tysiącach klitek negatywów, na których fotograf Andrzej Ryfczyński od lat 60. XX w. rejestrował życie nadmorskich miejscowości na północno-zachodnim krańcu Polski, utrwalając codzienne życie mieszkańców regionu. Informacja o darze została zamieszczona na stronie Radia Szczecin.

– **23 kwietnia** w Kuratorium Oświaty w Szczecinie, odbyły się obrady Komisji Konkursowej powołanej do wyłonienia laureatów konkursu na plakat skierowanego do uczniów zachodniopomorskich szkół podstawowych pt. „230. rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja”. Jego organizatorami było Archiwum Państwowe w Szczecinie i Kuratorium Oświaty w Szczecinie.

Celem konkursu, na który napłynęło 856 prac było zaprezentowanie wiedzy i talentów plastycznych dzieci i młodzieży poprzez stworzenie plakatu na temat wydarzeń, bohaterów i symboli związanych z uchwaleniem w 1791 roku Konstytucji 3 Maja.

Obrady Komisji Konkursowej

– **28 kwietnia** Zachodniopomorski Zarząd Wojewódzki Związku Kombatanów RP i Byłych Więźniów Politycznych przekazał Archiwum Państwowemu w Szczecinie akta b. Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, Zarząd Okręgu w Szczecinie z lat 1970–1990 oraz akta własne wytworzone po 1990 roku (63 j.a., 2,85 m.b.) Była to kolejna akcesja, będąca owocem kontynuowania współpracy ze Związkiem podjętej w czerwcu 2019 r.

MAJ

– z okazji 230. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja Archiwum Państwowe w Szczecinie i Miasto Szczecin zorganizowały jubileuszową wystawę, której myślą przewodnią były słowa posła na Sejm Wielki Jana N. Zboińskiego wygłoszone po uchwaleniu Ustawy Rządowej 3 maja 1791 r.: „Niech pokolenia pokoleniom podają pamiątkę dnia tego”. Cel jaki przyświecał wystawie to pogłębienie refleksji nad znaczeniem i ceną suwerennego bytu państwowego, promowanie i popularyzacja polskiej kultury i dziedzictwa narodowego, przekazanie wartości Konstytucji Majowej i ukazanie jej znaczenia w tradycji niepodległościowej oraz wpływu na odrodzenie się Państwa Polskiego po 123 latach zaborów. Na wystawie zaprezentowano wybrane walory ze zbiorów rodzinnych Beaty Gotowały i Natalii Kosobuckiej z domu Gotowała, takie jak: publikacje z XVIII–XX w., dzieła malarskie, zbiory numizmatyczne, medalierskie, falerystyczne, filatelistyczne, druki ulotne i inne. Ekspozycja była próbą pokazania mnogości form przekazu pamięci o tym doniosłym wydarzeniu, przekazywanej w swojej sztafecie pokoleń już 230 lat. 3 maja odbyło się też spotkanie organizatorów wystawy z mediami. Uczestniczyli w nim: Dyrektor APSz dr hab. Krzysztof Kowalczyk, Prezydent Szczecina Piotr Krzystek oraz Autorki – Beata Gotowała i Natalia Kosobucka.

– archiwista Bartosz Sitarz wystąpił w 11 odcinku serii programów historycznych „Tajemnice archiwum” przygotowywanych dzięki współpracy Archiwum Akt Nowych i TVP Historia. Kolejne odcinki serii realizowane są w poszczególnych archiwach w całej Polsce. Odcinek 11 nagrany w Archiwum Państwowym w Szczecinie poświęcony był pierwszemu pięcioleciu polskiego Szczecina. Inspiracji do podjęcia tematu dostarczyły oryginalne dokumenty pierwszego prezydenta Szczecina Piotra Zaremby, odnalezione po kilkudziesięciu latach w marcu 2021 r. w dawnej sali sesyjnej szczecińskiego Urzędu Miasta.

CZERWIEC

– wystawa „Najdalsza Polska. Szczecin 1945–1948” niemal rok po wernisażu w Szczecinie i późniejszej prezentacji w Warszawie została zaprezentowana na Rynku w Lubaczowie. Była to wspólna inicjatywa Archiwum Państwowego w Szczecinie, Muzeum Narodowego w Szczecinie oraz Centrum Historii Zajezdnia we Wrocławiu. Jej pomysłodawca i kurator Piotr Semka miał na celu ukazanie, jak odmienne – choć niemniej burzliwe od losów pozostałej części Polski – były początki powojennego życia Polaków na tych ziemiach.

–szczecińska odsłona Międzynarodowego Dnia Archiwów 2021 odbyła się pod hasłem: O życiu teatralnym w polskim Szczecinie (1945–2020). Było to wspólne przedsięwzięcie Archiwum Państwowego w Szczecinie, Teatru Polskiego, Teatru Współczesnego, Teatru Lalek „Pleciuga” i Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Szczecinie. Co roku, 9 czerwca instytucje archiwalne obchodzą Międzynarodowy Dzień Archiwów (MDA). Został on ustanowiony podczas 16. Międzynarodowego Kongresu Archiwów w Kuala Lumpur na pamiątkę utworzenia Międzynarodowej Rady Archiwalnej pod auspicjami UNESCO. Z tej okazji archiwa w Polsce udostępniają swoje podwoje zwiedzającym i przygotowują liczne wystawy, wykłady, prezentacje i warsztaty. W 2021 r. tematem przewodnim MDA w państwowej sieci archiwalnej było dziedzictwo dokumentacyjne UNESCO. Niezależnie od ogólnopolskiego motywu przewodniego, Archiwum Państwowe w Szczecinie co roku organizuje MDA pod innym hasłem tematycznym, związanym z historią lokalną i regionalną. W 2021 r. było to życie teatralne w polskim Szczecinie. Warto nadmienić, iż teatry odegrały istotną rolę w integracji kulturowej napływającej tu polskiej społeczności. Już 1945 r. aktorzy amatorzy wystawili przy ul. Swaróżyca 5 estradową składankę *Nasz Debiut*. Wkrótce w Teatrze Małym odbyła się premiera spektaklu *Grube ryby*. W 1946 r. powstał Teatr Polski. W kolejnych latach przekształcały się lub powstawały nowe placówki teatralne. W zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie znajduje się dokumentacja ilustrująca ich działalność, w tym plakaty, afisze i scenariusze przedstawień. Sytuacja pandemiczna wymusiła przeniesienie w 2021 r. MDA do świata wirtualnego. Zaprezentowano pięć filmów, dotyczących życia teatralnego w polskim Szczecinie. Na cykl złożyły się: refleksja o ponad 75-letniej historii teatrów w polskim Szczecinie Artura Daniela Liskowackiego; prezentacja Teatru Współczesnego w Szczecinie w kontekście zachowanych ikonograficznych materiałów

Międzynarodowy Dzień Archiwów 2021
O życiu teatralnym w polskim Szczecinie

Zapraszamy na premierę cyklu filmów

9.06. Artur Daniel Liskowacki
Refleksja o życiu teatralnym w polskim Szczecinie od 1945 r.

10.06. Kamila Paradowska
Teatr Współczesny w Szczecinie

11.06. Olga Adamska
Teatr Polski w Szczecinie

12.06. Zbigniew Niecikowski
Teatr Lalek „Pleciuga” w Szczecinie

13.06. Joanna Glatz
Teatralla w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie

Filmy będą dostępne
na profilu Archiwum Państwowego w Szczecinie na FB
oraz na kanale APSz na YouTube

Organizator: Partner:

Zadanie publiczne współfinansowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP

Realizacja:
Weecam
Nyx Media

Międzynarodowy Dzień Archiwów 2021
O życiu teatralnym w polskim Szczecinie

Organizator: Partner:

Zadanie publiczne współfinansowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP

archiwalnych przez Kamilę Paradowską; opowieść aktorki teatralnej Olgi Adamskiej o Teatrze Polskim w Szczecinie; przybliżenie dokonań szczecińskiej sceny lalkowej – Teatru Lalek „Pleciuga” przez jej dyrektora Zbigniewa Niecikowskiego oraz podsumowanie Joanny Glatz, kierowniczkii Oddziału V APSz, która przedstawiła, wybrane archiwalia-teatralla z zasobu szczecińskiego Archiwum Państwowego. Filmy

zostały udostępnione na profilu Archiwum Państwowego w Szczecinie na FB oraz na kanale APSz na YouTube pod następującymi linkami: Artur Daniel Liskowacki, „Refleksja o życiu teatralnym w polskim Szczecinie od 1945 r.”; Kamila Paradowska, „Teatr Współczesny w Szczecinie”; Olga Adamska, „Teatr Polski w Szczecinie”; Zbigniew Niecikowski, „Teatr Lalek «Pleciuga» w Szczecinie”; Joanna Glatz, „Teatr a w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie”.

– **14 czerwca** w Sali Rycerskiej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, odbyła się uroczystość rozdania nagród w II edycji konkursu pn. „Znajdź swoją pamiątkę rodzinną i opisz jej historię”. Organizatorami przedsięwzięcia byli Zachodniopomorska Kurator Oświaty Magdalena Zarębska-Kulesza oraz Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. prof. US Krzysztof Kowalczyk. Przedsięwzięcie skierowane było do uczniów 4–8 klas szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych z województwa zachodniopomorskiego. Celem konkursu była popularyzacja wśród uczniów zachodniopomorskich szkół wiedzy historycznej, poznanie historii rodzinnej, a tym samym zainteresowanie uczniów tematyką poszukiwań genealogicznych, propagowanie wiedzy o gromadzeniu i zabezpieczaniu pamiątek przeszłości z archiwów

Fot. Daniel Wróbel

Fot. Daniel Wróbel

rodziny, doskonalenie własnego warsztatu pisarskiego. Zadaniem uczestników było napisanie pracy literackiej zawierającej interesujący opis pamiętki wraz z przytoczoną jej historią. Na konkurs wpłynęły łącznie 452 prace.

– **16 czerwca** zainaugurowała swoją działalność posiedzeniem w trybie on-line Centralna Komisja Metodyczna nowej kadencji na lata 2021–2023. Jej przewodniczącym został Michał Knitter kierownik Oddziału II Archiwum Państwowego w Szczecinie.

LIPIEC

– **5 lipca** w sali im. Bolesława Tułana-Taurogińskiego w gmachu Archiwum Państwowego w Szczecinie dokonano uroczystego przekazania archiwaliów znalezionych w marcu w budynku Urzędu Miasta Szczecin. Podpisy pod oficjalnym protokołem złożyli – ze strony miasta – prezydent Piotr Krzystek, a ze strony archiwum – dyrektor instytucji, dr hab. Krzysztof Kowalczyk. Pośród materiałów, pochodzących z lat 1945–1975, najcenniejsze są te z pierwszych lat powojennych, obrazujące trudny i burzliwy okres przejmowania Szczecina przez polską administrację. Wśród unikatowych materiałów znalazła się m.in.

mapa z pertraktacji polsko-radzieckich w Schwerinie (Meklemburgia) z 21 września 1945 r. Pośród innych wartych uwagi materiałów można odnotować sprawozdania Zarządu Miejskiego, korespondencję prowadzoną z władzami w Warszawie dotyczącą żywotnych problemów miasta, afisze propagandowe, kartki aprowizacyjne, schemat sieci tramwajowej, plany wodociągów i gazociągów miejskich, dokumenty służbowe urzędników. Z lat późniejszych – protokoły Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, różne wydawnictwa dotyczące Szczecina. Data przekazania dokumentów nie była przypadkowa – bowiem 5 lipca 1945 r., po ponad dwumiesięcznych perturbacjach władza administracyjna w Szczecinie została przekazana w ręce polskie, a ostatecznej likwidacji uległ niemiecki zarząd miejski.

– **7 lipca** na podstawie umowy darowizny przejęto akta Stowarzyszenia „Katyń” w Szczecinie z lat 1989–2015 (20 j.a., 2,25 m.b)

– **27 lipca** działacze portowej „Solidarności” z lat 80. Tadeusz Olczak i Jerzy Wojtowicz przekazali do Archiwum Państwowego w Szczecinie cenne dokumenty. Wśród nich materiały dotyczące historii Duszpasterstwa Ludzi Pracy, ustanowienia na terenie portu w Szczecinie pomnika upamiętniającego strajki w 1988 roku oraz wybrane egzemplarze prasy podziemnej. W trakcie spotkania z dyrektorem archiwum dr. hab. Krzysztofem Kowalczykiem wspomniano m.in. losy działaczy ówczesnej „Solidarności” i represyjny charakter systemu PRL (inwigilacje, aresztowania członków związku).

SIERPIEŃ

– **9 sierpnia** zmarł nasz Kolega i wieloletni Pracownik Archiwum Państwowego w Szczecinie Wilhelm Zeplin. Odszedł od nas dobry Człowiek, wspaniały Kolega, sumienny Pracownik, zawsze życzliwy i serdecznie uśmiechnięty.

– w sobotę **21 sierpnia** w Międzyzdrojach odbyła się druga edycja gry miejskiej pt. „Czytelnik na tropie książki” zorganizowana przez Gminę Międzyzdroje, Miejską Bibliotekę Publiczną w Międzyzdrojach oraz X Szczęp „Gniazdo” ZHP w Międzyzdrojach. W przedsięwzięcie to włączył się również międzyzdrojski oddział Archiwum Państwowego w Szczecinie. W zabawie wzięły udział rodziny z dziećmi – zarówno mieszkańcy Gminy Międzyzdroje, jak i turyści. Grupy miały za zadanie odnaleźć 14 punktów ukrytych na terenie Międzyzdrojów związanych historycznie i turystycznie z gminą oraz wykonać wyznaczone przez organizatorów zadania. Stoisko międzyzdrojskiego Oddziału Archiwum, pełniące funkcję jednej ze stacji gry, zlokalizowane było na promenadzie w pobliżu mola. Archiwiści dla uczestników zabawy przygotowali dwa zadania. Pierwsze polegało na rozwiązaniu historyczno-archiwalnej krzyżówki, drugie na zapisaniu swojego imienia dawnym pismem niemieckim (neogotyckim) za pomocą pióra ze stalówką. Mimo niezliczonej liczby kleksów wszystkie drużyny wykazały się kaligraficznymi uzdolnieniami i otrzymały pieczętkę potwierdzającą wykonanie zadania. Ponadto każda zainteresowana archiwalnym stoiskiem osoba mogła zdobyć – wykonując kaligraficzne zadanie – jedną z wydanych ostatnio przez Archiwum Państwowe w Szczecinie kart pocztowych.

WRZESIEŃ

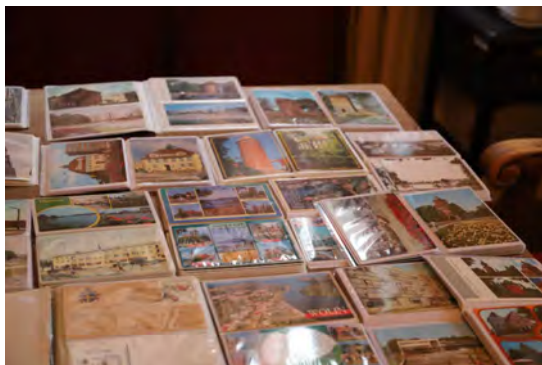
– **2 września** Ewa Łyczywek-Pałka, córka Krystyny Łyczywek (1920–2021) romanistki, tłumaczki literatury francuskiej, fotografki, pionierki Szczecina na podstawie umowy darowizny przekazała materiały po swojej Mamie: dokumenty, dyplomy, odznaczenia, fotografie, nagrania. Jest to znaczące uzupełnienie materiałów przekazywanych osobiście przez Krystynę Łyczywek do AP w latach 2005–2011.

– Archiwum Państwowe w Szczecinie tradycyjnie włączyło się w obchody Europejskich Dni Dziedzictwa 2021 odbywających się pod hasłem – „Smaki dziedzictwa”. Ich odsłona regionalna czyli Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa koordynowane są przez Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie we współpracy z którym przygotowano wykłady online dostępne na kanale AP w Szczecinie na YT i na archiwalnym profilu na FB. W ofercie znalazły się następujące wykłady: kustosz Anny Kandybowicz – „Klasa zachowuje się nieodpowiednio – Akta szkolne odzwierciedleniem swoich czasów”; dr. hab. Pawła Guta – „Gęsina, baranina... Prysmaki z pomorskiej kuchni” oraz tegoż „Historia szczecińskich specjałów – paprykarz i pasztecik”.

– **16 września** odbyła się z udziałem dyrektora APSz dr. hab. Krzysztofa Kowalczyka uroczystość przekazania przez regionalistę i kolekcjonera – Wojciecha Stylskiego – zbioru pocztówek. Przekazana w darze kolekcja składa się z ponad tysiąca pocztówek wydanych głównie w okresie powojennym, zarówno przez potentatów na rynku wydawniczym (Krajowa Agencja Wydawnicza, Biuro Wydawnicze „Ruch”), jak i niewielkie lokalne wydawnictwa, działające na zlecenie samorządów, parafii i podmiotów prywatnych. Karty pocztowe przedstawiają

widoki kilkudziesięciu miejscowości na Pomorzu Zachodnim (w granicach dawnego województwa szczecińskiego) – wśród nich (co zasługuje na szczególną uwagę) wielu wsi i niewielkich miasteczek. Odrębną część zbioru stanowią pocztówki ze zdjęciami kościołów – począwszy od obu katedr (szczecińskiej i kamieńskiej), poprzez inne kościoły Szczecina i mniejszych ośrodków miejskich, sanktuaria archidiecezjalne, aż po kościoły wiejskie. Przekazany zbiór, będący owocem wieloletniej pasji kolekcjonerskiej darczyńcy, stanowi cenne źródło ikonograficzne do poznania zmieniających się miejscowości Pomorza Zachodniego. Przekazane pocztówki, w warstwie ikonograficznej i treści przekazywanych przez nadawców adresatom, są również dokumentami życia społecznego, mogącymi odąd służyć badaczom w szerokim zakresie dyscyplin naukowych.

Pocztówki ze zbioru Wojciecha Stylskiego
Dyrektor AP dr hab. Krzysztof Kowalczyk i Wojciech Stylski

– **18 i 25 września** szczecińscy archiwiści gościli w Ośrodku Naukowo-Dydaktycznym „MŁYN PAPIERNIA” w Barlinku gdzie zorganizowali warsztaty poświęcone archiwom rodzinnym. W trakcie spotkań przybliżono zainteresowanym następujące zagadnienia: jak odtworzyć genealogię swojej rodziny, gdzie szukać dokumentów o rodzinie, jaką wartość archiwalną mają rodzinne pamiątki, jak przechowywać i zabezpieczać archiwalia. Organizatorami warsztatów byli: Stowarzyszenie Na Rzecz Ochrony Dziedzictwa „Młyn-Papiernia” i Archiwum Państwowe w Szczecinie.

– **30 września** z okazji Dnia Archiwisty odbył się premierowy pokaz filmu z udziałem dr. hab. Pawła Guta który przybliżył dzieje pomorskich archiwów oraz postać Jakuba Frosta sekretarza kancelarii księżęcej, archiwisty książęcego i doradcy kolejnych Gryfitów, autora przysięgi archiwisty. Tekst przysięgi sformułowanej przez Jakuba Frosta odczytał archiwista Michał Knitter.

– **30 września** z okazji Dnia Archiwisty ogłoszony został ogólnopolski konkurs plastyczny „Witamy w Archiwum”, organizowany przez Uniwersytet Szczeciński we współpracy z Archiwum Państwowym w Szczecinie. Honorowy patronat nad konkursem objął prof. dr hab. Waldemar Tarczyński, rektor Uniwersytetu Szczecińskiego. Celem konkursu było przedstawienie pojęcia jakim jest „Archiwum” w sposób tradycyjny np. poprzez ukazanie siedziby wybranego archiwum lub w sposób mniej konwencjonalny, ograniczony jedynie wyobraźnią twórcy. Prace w swej wymowie miały również zachęcać do odwiedzenia instytucji jaką jest archiwum.

PAŹDZIERNIK

– **12 października** na podstawie umowy darowizny przejęto spuściznę naukową prof. Tadeusza Białeckiego, zawierającą m.in. rękopisy i maszynopisy artykułów i prac profesora, recenzje, prace magisterskie studentów pisane pod jego kierownictwem, notatki, materiały źródłowe do historii Pomorza Zachodniego, kolekcje pocztówek, fotografie i negatywy przedstawiające wiele miejscowości i obiektów regionu. W spuściznie znalazły się też kserokopie dokumentów osobistych. Warto dodać, iż prof. T. Białecki sukcesywnie przekazuje do zasobu biblioteki archiwum cenne publikacje regionalne.

– **26 października** w Archiwum Państwowym w Szczecinie dla pracowników Uniwersytetu Szczecińskiego zorganizowano szkolenie z zakresu systemu Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (EZD). W spotkaniu uczestniczyła prorektor US ds. organizacji Kinga Flaga-Gieruszyńska, dyrektor Archiwum US Piotr Frąckowiak, pracownicy archiwum i koordynatorzy wdrożenia EZD. Wiedzą i doświadczeniem z zakresu funkcjonowania systemu podzielili się pracownicy Archiwum Państwowego w Szczecinie kierownicy: Oddziału III Andrzej Jabłoński i Oddziału V Joanna Glatz oraz informatyk Jarosław Wiżynis. Uczestnicy szkolenia mieli także okazję zwiedzić gmach archiwum.

LISTOPAD

– **13 listopada** odbyły się po raz kolejny Zaduszki „Wspomnij Bohatera”. Uczestniczyli w nich m.in. przedstawiciele środowisk kombatanckich, opozycji demokratycznej, osób represjonowanych oraz Wojska Polskiego. Zaduszki rozpoczęła Msza św. w kaplicy Ojców Salezjanów pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych. W imieniu wojewody zachodniopomorskiego Zbigniewa Boguckiego list do uczestników odczytał jego doradca dr Artur Staszczuk. Następnie głos zabrali dyrektorzy: Archiwum Państwowego dr hab. Krzysztof Kowalczyk i szczecińskiego Oddziału IPN dr Paweł Skubisz. Mszę św. koncelebrowali: ks. Waldemar Szczurowski (duszpasterz środowisk opozycji antykomunistycznej) i ks. prałat dr Andrzej Steckiewicz (opiekun duchowy Duszpasterstwa Ludzi Pracy w Szczecinie). Oprawę muzyczną zapewniło Bractwo Śpiewacze z Tanowa. Druga część uroczystości odbyła się na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie. Pod pomnikami: „W Hołdzie Bohaterom Września 1939”, „Ofiarom Stalinizmu”, „Pamięci Sybiraków”, „Krzyżem Katyńskim”, „Pomnikiem Ofiar Narodowców Ukraińskich w latach 1939-1947” oraz „Krzyżem Męczeństwa Narodu Polskiego” zapalono znicze i złożono kwiaty. Zaduszki „Wspomnij Bohatera” odbywają się z inicjatywy Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Szczecinie, Archiwum Państwowego w Szczecinie oraz ks. kanonika Waldemara Szczurowskiego.

Fot. Instytut Pamięci Narodowej
Oddział w Szczecinie

– **16 listopada** dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk i kierownik Oddziału V Ewidencji Joanna Glatz uczestniczyli w gali rozdania nagród Laureatom konkursu plastycznego pt. „Symbole narodowe i bohaterowie Niepodległej” oraz konkursu historycznego, którego organizatorem było III Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Szczecinie. Dyrektor Archiwum wygłosił okolicznościowy wykład o odzyskaniu przez Polskę niepodległości i wziął udział w rozdaniu dyplomów i nagród. Archiwum od kilku lat wspiera III Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie w realizowanym projekcie pn. „Świadomy patriotyzm”.

– w numerze 11 z 2021 r. miesięcznika Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych – «Polsce Wierni» ukazał się artykuł archiwistów Macieja Bartoszką i dr. Kamila Białego zatytułowany *Współdziałanie Archiwum Państwowego w Szczecinie z Zachodniopomorskim Zarządem Wojewódzkim Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych w zakresie realizacji zabezpieczenia dokumentacji i działalności popularyzacyjno-edukacyjnej*. Jest to przykład szerokich działań archiwistów na przedpolu archiwalnym i zabezpieczania archiwów społecznych.

GRUDZIEŃ

– 9 grudnia w Archiwum Państwowym w Szczecinie odbyło się spotkanie pt. „Zdławiona nadzieja wolności” z okazji 40. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele środowisk opozycji solidarnościowej z lat. 80. Gości powitał dyrektor Archiwum dr hab. prof. US Krzysztof Kowalczyk. Modlitwę za ofiary stanu wojennego i tych wszystkich, którzy oddali życie walce o wolną Polskę poprowadził ks. kan. Waldemar Szczurowski. Dyrektor Archiwum zaprezentował publikację pt. „Nie zapomnijcie tamtych dni. 40. rocznica powstania NSZZ «Solidarność»” (red. Krzysztof Kowalczyk i Joanna Chojecka, Szczecin–Warszawa 2021), stanowiącą pokłosie konferencji zorganizowanej przez Archiwa Państwowe. Następnie dr Michał Siedziako (Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie US, IPN) w krótkim wykładzie przybliżył okoliczności, przebieg i konsekwencje wprowadzenia stanu wojennego w Szczecinie. W dyskusji uczestnicy spotkania podzielili się swoimi refleksami na temat wprowadzenia stanu wojennego. Każdy z gości otrzymał publikację „Nie zapomnijcie tamtych dni. 40. rocznica powstania NSZZ «Solidarność»”.

– **17 grudnia** przejęto materiały archiwalne wytworzone przez Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Pomorza Zachodniego z lat 1980–1981 i 1989–1992, m.in.: akta kilkuset komisji zakładowych, sekcji branżowych, I Krajowego Zjazdu Delegatów. Łącznie było to 294 j.a. i 14 m.b. akt. Jest to bezcenny zbiór materiałów dla działalności związku, zarówno w okresie tzw. «karnawału Solidarności», jak i po ponownej rejestracji w 1989 r.

– **20 grudnia** w siedzibie szczecińskiego oddziału Związku Ukraińców w Polsce dokonano uroczystego przekazania materiałów archiwalnych z okresu działalności Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Szczecinie oraz następcy prawnego - Związku Ukraińców w Polsce. Zakres chronologiczny zbioru materiałów archiwalnych obejmuje lata 1956–2006, i stanowi ok. 3 m.b. akt (278 jednostek archiwalnych). Wśród tychże znalazły się m.in materiały z I Wojewódzkiej Konferencji Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Szczecinie z 1959 r, protokoły z plenarnych posiedzeń Prezydium Zarządu Wojewódzkiego Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Szczecinie w Szczecinie, plany pracy, dokumentacja sprawozdawczo-wyborcza kół miejskich/terenowych w: Szczecinie, Trzebiatowie, Ińsku, Stargardzie, Burowie, Białej, Sławęcinie, Gorzysławiu, Wierzbnie, Sosnowie, Korytowie, Barlinku oraz innych miejscowości, w których zrzeszeni byli członkowie Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Szczecinie. Protokół przekazania materiałów podpisano pomiędzy Związkiem Ukraińców w Polsce Oddział w Szczecinie reprezentowanym przez Przewodniczącego Związku Jana Syrnyka, a Archiwum Państwowym w Szczecinie, reprezentowanym przez Dyrektora Archiwum dr. hab. Krzysztofa Kowalczyka. W uroczystym przekazaniu tych materiałów wzięli udział: przedstawiciel zachodniopomorskiego Urzędu Marszałkowskiego Wydziału Współpracy Społecznej Marek Karapuda oraz przedstawicielka Uniwersytetu Szczecińskiego Instytutu Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie dr Dorota Kowalewska.

Oprac. Iga Bańkowska, Janina Kosman